

**SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLIK KAMU KURULUŞLARINDA
DÖNER SERMAYE ÖDEMELERİNDE YAŞANAN PROBLEMLER
ve
HUKUKİ DÜZENLEME**

Hukuk Büromuza döner sermaye ödemesinin hiç yapılmadığı ve/veya bir hayli düştüğü yolunda başvuru ve şikayetler iletilmektedir. Sorunun hukuki “kaynağı” 6111 sayılı son Torba Yasa’dır.

Çünkü 25 Şubat tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6111 sayılı “*Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*”un 190. Maddesi ile 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun da, kısa ismiyle 209 sayılı Döner Sermaye Kanunu’nda değişiklik yapılmıştır.

Bu değişiklik ile Kanunun 5. Maddesinin 3. fıkrasında yer alan “serbest çalışıp çalışmama” ibareleri tamamen çıkarılmış ve daha önemlisi maddeye “**ilgili kanunları uyarınca, mesai saatleri dışında özelde çalışma hakkı bulunanlardan bu hakkı kullananlara bu Kanunun ek 3 üncü maddesine göre yapılan ödemeden başka ek ödeme yapılmaz.**” ibaresi eklenmiştir.

Madde de atıf yapılan **ek 3 üncü madde ise** hatırlanacağı gibi 5947 sayılı “Tam Gün” Kanunu ile getirilmişti. Buna göre; her ay herhangi bir katkıya bağlı olmaksızın döner sermaye gelirlerinden ek ödeme yapılacak (sabit ödeme yapılacak), yapılan ödeme, o ayın ek ödeme tutarından mahsup edilecek, ancak döner sermaye alacağı, sabit ödemeden az bile olsa, aradaki fark geri alınmayacaktı.ⁱ

Son Torba Yasa düzenlemesi ile, **MESAI SAATLERİ DIŞINDA ÖZELDE ÇALIŞMA HAKKI BULUNANLARIN, BU SABİT ÖDEME HARİCİNDE EK ÖDEME ALAMAYACAĞI** AÇIKÇA BELİRTİLMİŞTİR.

Aynı maddenin 4. fıkrasında yapılan değişiklikte de benzer şekilde madde metninde yer alan serbest çalışma ibarelerinin tamamı çıkarılmış, maddeye; “**Nöbet hizmetleri hariç olmak üzere mesai saatleri dışında gelir getirici çalışmalarından doğan katkılarına karşılık olarak tabip, diş tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlara bu fıkradaki oranların yüzde 30'unu, diğer personele yüzde 20'sini geçmeyecek şekilde ayrıca ek ödeme yapılır...** Bu fıkra uyarınca personele her ay yapılacak ek ödeme tutarı, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesi uyarınca kadro ve görev unvanı veya pozisyon unvanı itibarıyla belirlenmiş olan ek ödeme tutarından az olamaz” ibareleri eklenmiştir. (5. maddenin aldığı son hal, yazının sonunda yer almaktadır)ⁱⁱ

DEĞERLENDİRME

Kuşkusuz kamu sağlık çalışanlarının mesai saatleri sonrasında mesleklerini icra edip-edemeyeceğine ilişkin (Anayasa Mahkemesi kararına rağmen) Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nun (DİDDK) verdiği karar ve hemen ardından Sağlık Bakanı tarafından yapılan açıklama ve yayımlanan yazılar düşünüldünce; Sağlık Bakanlığı’na bağlı sağlık kuruluşlarında **MESAI SAATLERİ DIŞINDA ÖZELDE**

ÇALIŞMA HAKKI BULUNANLARIN kimler olduğunu merak etmemek, bu ifade ile ne kastedildiğini anlayabilmek mümkün değildir.

Ancak bu düzenlemelerin, DİDDK gerekçeli kararından önce yapıldığını hatırlatalım. Bu halde –mantıken-; düzenlemelerin kaldırılması/değiştirilmesi yada “mesai saatleri dışında özelde çalışma hakkı” tanıyan yeni bir düzenleme yapılması beklenir.

Ama Sağlık Bakanlığı uygulamalarının; çoğu zaman yargı kararlarıyla da, hukuki düzenlemeler ile de uyumlu olmadığı düşünülünce, bu düzenlemenin aynen korunacağını tahmin etmek zor değil.

Bu garip durum bilerek-isteyerek yapılmış olsa da, “dikkatten kaçmış” olsa da sonuç değişmez. Ortada **AÇIK BİR HUKUKA AYKIRILIK BULUNMAKTADIR**.

Bu ihlali yargıya taşımak üzere, hukuki hazırlıkları devam etmektedir. Ayrıntılı bilgi Hukuk Büromuzdan temin edilebilir. 17.03.2011

**İstanbul Tabip Odası
Hukuk Bürosu**

ⁱ EK MADDE 3 – (Ek: 21/1/2010-5947/2 md.) Sağlık Bakanlığı ile Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı kadro ve pozisyonlarına (döner sermaye dahil) atanan ve 5 inci madde (altıncı fıkra kapsamında ek ödeme alanlar hariç) gereğince döner sermaye gelirlerinden ek ödeme alan klinik şef ve şef yardımcılarının en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) % 410'u, uzman tabip, tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar ile uzman dış tabiplerine % 335'i ve pratisyen tabip ve dış tabiplerine ise % 180'i oranında, her ay herhangi bir katkıya bağlı olmaksızın döner sermaye gelirlerinden ek ödeme yapılır. Bu ödemeye hak kazanılmasında ve ödenmesinde aylıklara ilişkin hükümler uygulanır.

Bu madde kapsamında yapılan aylık ek ödeme tutarı, 5 inci madde kapsamında aynı aya ilişkin olarak yapılacak olan ek ödeme tutarından mahsup edilir. Bu maddeye göre yapılan ek ödemenin 5 inci madde kapsamında aynı aya ilişkin olarak yapılacak ek ödemeden fazla olması halinde aradaki fark geri alınmaz. Bu madde kapsamında ödeme yapılanlara 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesi hükümlerine göre ek ödeme yapılmaz.

ⁱⁱ MADDE 5 - Döner sermaye işlerini tedvirle görevli teşkilâtın çeşitli personeline ait kadrolar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından müştereken tesbit olunur. Bu kadrolara tayin edilecek elemanların her türlü istihkakı ve giderleri döner sermayeden ödenir.

İşin icabettirdiği müteahhas tabip ve sair elemanların müessesede bulunmaması halinde münferit vakalara münhasır olmak üzere müessese âmirleri hariçten lüzumlu elemanları celbedebilirler. Bu elemanlara hizmetlerinin önemi ve çalışma sürelerine göre Bakanlıkça tesbit edilecek tarife dairesinde ücret verebilir. Zaruri yol masrafları ayrıca ödenir.

(Değişik üçüncü fıkra: 6111 - 13.2.2011 / [m.190](#)) Personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden, döner sermayeli sağlık kurum ve kuruluşlarında görevli olan memurlar ve sözleşmeli personel ile açıktan vekil olarak atanana mesai içi veya mesai dışı ayrımı yapılmaksızın ek ödeme yapılabilir. Ancak ilgili kanunları uyarınca, mesai saatleri dışında özelde çalışma hakkı bulunanlardan bu hakkı kullananlara bu Kanunun ek 3 üncü maddesine göre yapılan ödemeden başka ek ödeme yapılmaz. Sağlık kurum ve kuruluşlarında Bakanlıkça belirlenen hizmet sunum şartları ve kriterleri de dikkate alınmak suretiyle, bu ödemenin oranı ile esas ve usulleri; personelin unvanı, görevi, çalışma şartları

ve süresi, hizmete katkısı, performansı, tetkik, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile muayene, ameliyat, anestezi, girişimsel işlemler ve özellik arz eden riskli bölümlerde çalışma gibi unsurlar esas alınarak Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Sağlık Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

(Değişik dördüncü fıkra: 6111 - 13.2.2011 / [m.190](#)) Personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden personele bir ayda yapılacak ek ödemenin tutarı, ilgili personelin bir ayda alacağı aylık (ek gösterge dâhil), yan ödeme ve her türlü tazminat (makam, temsil ve görev tazminatı ile yabancı dil tazminatı hariç) toplamının; klinik şefleri ve şef yardımcıları ile uzman tabip kadrosuna atanan profesör ve doçentlerde yüzde 800'ünü, uzman tabip ve tıpta uzmanlık mevzuatında belirtilen dallarda bu mevzuat hükümlerine göre uzman olanlar ile uzman dış tabiplerinde yüzde 700'ünü, pratisyen tabip ve dış tabiplerinde yüzde 500'ünü, idari sağlık müdür yardımcısı, hastane müdürü ve eczacılarda yüzde 250'sini, başhemşirelerde yüzde 200'ünü, diğer personelde ise yüzde 150'sini geçemez. İşin ve hizmetin özelliği dikkate alınarak yoğun bakım, doğumhane, yeni doğan, süt çocuğu, yanık, diyaliz, ameliyathane, enfeksiyon, özel bakım gerektiren ruh sağlığı, organ ve doku nakli, acil servis ve benzeri sağlık hizmetlerinde çalışan personel için yüzde 150 oranı, yüzde 200 olarak uygulanır. Nöbet hizmetleri hariç olmak üzere mesai saatleri dışında gelir getirici çalışmalarından doğan katkılarına karşılık olarak tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlara bu fıkradaki oranların yüzde 30'unu, diğer personele yüzde 20'sini geçmeyecek şekilde ayrıca ek ödeme yapılır. Sözleşmeli olarak istihdam edilen personele yapılacak ek ödemenin tutarı ise, aynı birimde aynı unvanlı kadroda çalışan ve hizmet yılı aynı olan emsali personel esas alınarak belirlenir ve bunlara yapılacak ek ödeme hiçbir şekilde emsaline yapılabilecek ek ödeme üst sınırını geçemez. Bu fıkra uyarınca personele her ay yapılacak ek ödeme tutarı, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesi uyarınca kadro ve görev unvanı veya pozisyon unvanı itibarıyla belirlenmiş olan ek ödeme tutarından az olamaz. Bu kapsamdaki personel için 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanmaz.

(Ek fıkra: 5471 - 7.3.2006 / [m.1](#) - Yürürlük [m.5/c](#)) Personelin katkısı ile elde edilen döner sermaye gelirlerinden, o birimde görevli personele yapılacak ek ödeme toplamı, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurumlarında, ilgili birimin cari yıldaki döner sermaye gelirinin yüzde 50'sini, birinci basamak sağlık kuruluşlarında ise, ilgili birimin cari yıldaki döner sermaye gelirinin yüzde 65'ini aşamaz.

(Ek fıkra: 5471 - 7.3.2006 / [m.1](#) - Yürürlük [m.5/c](#)) Sağlık Bakanlığınca bağlı döner sermaye işletmeleri, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, kaliteli ve verimli hizmet sunumunun teşvik edilmesi, sağlık kurum ve kuruluşlarının kendi imkanlarıyla karşılayamadıkları ihtiyaçların giderilmesi, eğitim, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi, birinci basamak sağlık kuruluşlarının desteklenmesi ve Bakanlık merkez teşkilatında görev yapan memurlar ile sözleşmeli personele ek ödemede bulunulması amacıyla Bakanlıkça yapılacak giderlere iştirak etmek için aylık gayrisafi hasılatattan aylık tahsil edilen tutarın yüzde 2'sini geçmemek üzere Sağlık Bakanlığınca belirlenecek oranı Bakanlık Döner Sermaye Merkez Saymanlığı hesabına aktarırlar. Bu hesapta toplanacak tutarların dağılım ve harcanmasına ilişkin kriterler ile personele yapılacak ek ödemenin oran, esas ve usulleri Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Sağlık Bakanlığınca belirlenir. Personele yapılacak ek ödemenin tutarı, en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) yüzde 200'ünü geçemez. Ek ödeme tutarı; görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, çalışma süresi, personelin sınıfı, kadro unvanı, derecesi ve atanma biçimi gibi kriterler ile personele aylık ve özlük hakları dışında ilgili mevzuatına göre yapılan diğer ilave ödemeler dikkate alınarak belirlenir. Merkez teşkilatında görev yapan personele bu fıkra kapsamında yapılacak toplam ek ödeme, döner sermaye işletmelerinden cari yılda aktarılan tutarın yüzde 50'sini geçemez ve bu ödemeler gelir vergisine tabi tutulmaz.

(Ek fıkra: 5471 - 7.3.2006 / [m.1](#) - Yürürlük [m.5/c](#))(Değişik 7.fıkra : 5947 - 21.1.2010 / [m.1](#)) 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim [Kanununun](#) 38 inci maddesine göre Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatı ve bağlı sağlık kurum ve kuruluşlarında görevlendirilenler, aynı maddede belirtilen ilave ödemelerden yararlanmamak kaydıyla, Bakanlık merkez veya bağlı sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yaptıkları unvan için belirlenen ek ödmeden faydalandırılır. Sağlık kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulması halinde, ilgilinin isteği ve kurumlarının muvafakatiyle diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görevli sağlık personeli haftanın belirli gün veya saatlerinde veyahut belirli vakalar ve işler için görevlendirilebilirler. Yıl veya ay itibarıyla belirli bir süre için görevlendirme halinde bu kişilere, sadece görevlendirildikleri sağlık kuruluşundaki döner sermaye işletmesinden ödeme yapılır. Belirli bir vaka ve iş için görevlendirilenlere ise, kadrosunun bulunduğu kurumdaki döner sermaye işletmesinden yapılan ödemenin yanı sıra, katkı sağladıkları vaka ve iş dolayısıyla görevlendirildiği sağlık kuruluşundaki döner sermaye işletmesinden, üçüncü ve dördüncü fıkra esasları çerçevesinde ve toplamda tavan oranları geçmemek üzere döner sermayeden ek ödeme yapılır. Bu görevlendirmeye ilişkin usul ve esaslar Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

(Ek fıkra: 5471 - 7.3.2006 / [m.1](#) - Yürürlük [m.5/c](#)) Birinci basamak ve koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının giderilmesi amacıyla, döner sermayeli işletmelerden uygun görülenlerin merkeze aktaracağı payı (Değişik ibare: 6111 - 13.2.2011 / [m.190](#)) "yüzde 6'ya kadar" yükseltmeye Sağlık Bakanı yetkilidir. 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında [Kanun](#) kapsamında, aile hekimliği uygulamasına geçilen illerde, il sağlık müdürlüğü ve birinci basamak sağlık hizmeti sunan kurum ve kuruluşlarda çalışan personele (aile hekimi ve aile sağlığı elemanı olarak çalışanlar hariç) merkeze aktarılan yüzde 2 oranına kadar olan paya ilave olarak alınacak paydan karşılanmak ve unvanlarına göre dördüncü fıkroda belirtilen oranları geçmemek üzere Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Sağlık Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek esas ve usullere göre ek ödeme yapılabilir. Merkeze aktarılan yüzde 2 oranına kadar olan paya ilave olarak alınacak tutarlar, bu fıkroda belirtilen amaçlar dışında kullanılamaz.

(Ek fıkra: 5471 - 7.3.2006 / [m.1](#) - Yürürlük [m.5/c](#)) Döner sermayeli işletmelerin mali imkanı elverişli olanlarından, mali durumu yetersiz olanlara karşılıksız veya borç olarak kaynak aktarmaya Sağlık Bakanı yetkilidir.

(Ek 7. fıkra: 4618 - 11.1.2001) Personelin katkısıyla elde edilen döner sermaye gelirlerinden, o birimde görevli personele yapılacak ek ödeme toplamı, (ilgili birimin cari yıldaki) döner sermaye gelirinin % 50'sini aşamaz.